

Abrahami Du Ry De liberalium artium contemptu, ejusdemque caussis ...

<https://hdl.handle.net/1874/214711>

g

3

ABRAHAMI DURRY
ORATIO

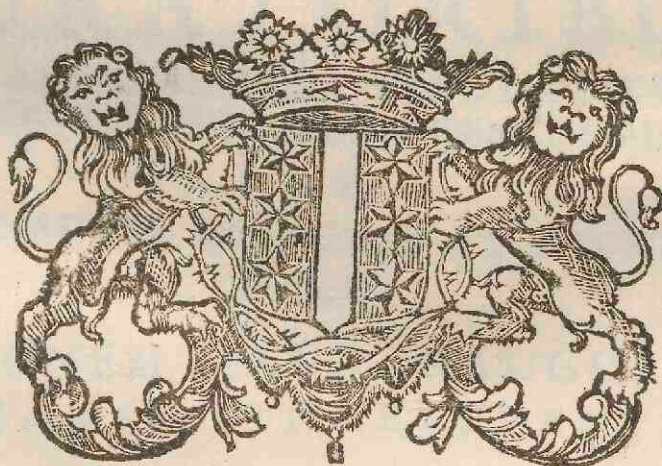
DE
LIBERALIUM ARTIUM
CONTEMPTU, EJUSDEM-
QUE CAUSSIS,

HABITA PUBLICE

A. D. III. IDUS OCTOBR.

CLD. MD. CC. XLI.

Cum Goudani Gymnasii Regimen capefferet.

G O U D A E,

Typis GULIELMI ET JOANNIS VAN ESCH.

V I R I S
NOBILISSIMIS, ATQUE
GRAVISSIMIS,

FLORENTISSIMAE CIVITATIS
GOUDANAE

MAGISTRATIBUS

PRAETORI, CONSULIBUS, JUDI-
CIBUS, AC SENATORIBUS;

NEC NON

GYMNASII GOUDANI.

CURATORIBUS

VIRIS AMPLISSIMIS, SPECTATISSIMIS,
PATRONIS SUIS MUNIFICENTISSIMIS,

ET

QUI HISDEM AB ACTIS ET SECRETIS
SUNT,

ORATIONEM HANC INAUGURALEM
QUA PAR EST REVERENTIA

L. M. Q. D. D.

ABRAHAMUS DU RY.

VIRIS

NOBILISSIMIS, ATQUE
GRAVISSIMIS.

FLORENTISSIMAE CIVITATIS
GODANAE.

MAGISTRATIBUS

PRÆTORI, CONSULIBUS, IUDI-
CIBUS, AC SENATORIBUS.

HEC VERBA

ORATIONE GODANAE

CURATORIBUS

VIRIS AMPLISSIMIS, SPETATISSIMIS,
PATRONIS SUIS MUNIFICENTISSIMIS.

ET

QUI IISDEM AB ACTIS ET SECRETIS

SUNT.

ORATIONEM HANC IN AUCURALEM

QUA PAR EST REVERENTIA

A M. S. D. A.

ABRAHAMUS DE RY.

ABRAHAMI DURRY
ORATIO
INAUGURALIS
DE
LIBERALIUM ARTIUM
CONTEMPTU,
Ejusdemque
CAUSSIS.

HONORATISSIME AC GENEROSISSIME PRAE-
TOR.

NOBILISSIMI ET AMPLISSIMI CIVITATIS GOU-
DANAЕ CONSULES, AEQUISSIMI JUDICES,
CONSULTISSIMI SENATORES.

GYMNASII CURATORES BENIGNISSIMI, VIRI
SPECTATISSIMI, INLUSTRISSIMI.

QUI MAGISTRATIBUS ESTIS AB ACTIS ET
SECRETIS VIRI GRAVISSIMI.

DIVINAE MENTIS INTERPRETES FACUNDIS-
SIMI, CASTISSIMI.

A

OM.

OMNIUM ARTIUM ET SCIENTIARUM DOCTORES CONSULTISSIMI, EXPERTISSIMI.

CIVES, HOSPITES, ADVENAE, QUOTQUOT ADESTIS, CUJUSCUMQUE ORDINIS, ET DIGNITATIS, ORNATISSIMI.

PRORECTOR, PRAECEPTOR, VIRI DOCTISSIMI, COLLEGAE AMICISSIMI.

TU DENIQUE LECTISSIMA JUVENTUS, PATRIAE, ECCLESIAE AC FAMILIARUM SPES, NOSTER AMOR, NOSTRA CURA, NOSTRAE DELICIAE.

ihil in rebus humanis levius ac mobile magis dari quam ipsum Judicium Humanum, cujus mira varietas abunde satis et quam plurimis declaratur indiciis, docet vel cuivis nota Paroemia, *omnia orta occidunt et aucta senescunt.* Atque id in judiciis et moribus hominum quisque observet necesse est, etiamsi animum de industria neutiquam advertat.

Nonne testantur id vestium et ornamentorum nova identidem nomina, novi habitus, novae species;

species; quibus si quis sapientior resistere tentat, elegantioribus, ut praedicari et haberi volunt, ridendum se praebebit?

Nonne illam ipsam humani iudicii levitatem hominum sermonis, vernaculae etiam linguae, mutatio manifestam facit? qua effectum est, ut olim jam Romani sermonis peritissimi omnia foederis verba, cum Karthaginensibus a primis post Reges exactos Consulibus initi vix intelligerent. Usque adeo intra breve satis temporis spatium a pristina simplicitate Latina deflexerat lingua.

Et quis eandem nostrae aetatis rationem non adgnoscat, qui superioris aevi scriptores nostra vel Gallica lingua paulo antiquiore usos nunc evolvens, necessariae interpretationis mox egere se intelliget?

Quid miramur humani iudicii inconstantiam in damnandis ac respuendis rebus, quas priora saecula probarunt et avide adriperunt, cum maximi omnium momenti res, in qua omnium salus et vera sapientia vertitur, iisdem mutationibus ac vicibus sit obnoxia?

Quae cum ita se habeant A. H. et humanae indolis inconstantia efficiat, ut desiderata quon-

4 O R A T I O

dam, jam vero parta, segnius paulatim amet ipsa ac tueatur, neque umquam pari animorum contentione diu in eodem gradu persistat, facile intelligitis, ex eodem fonte derivandum esse liberalium Disciplinarum contemptum, quo optima illa Studia, quibus olim soli honestioris fortunae Viri erudiri solebant, quaeque, postquam spissis barbariae tenebris obrutae jacuerant, summa ope et intensis Summorum Virorum laboribus feliciter tandem ad maximum incrementum ac dignitatis fastigium emerferant, nunc infami socordia tantum non ad miserandum interitum reciderint.

Cum vero more majorum praevia Oratione proludendum, atque publica auctoritate Suggestus hic conscendendus foret, ut propitia neque vulgaris benevolentiae indicibus plena Amplissimorum Virorum de me ac studiis meis iudicia palam gratus praedicarem, Qui me non sollicita prensatione aut sordido ambitu obrepentem, sed ultro ac sponte sua moti benigno de meis conatibus sermone, praecipuo honore augere ac decorare voluerunt; neque a muneris suscepti auspiciis, neque a persona, quam tueri conor, alienum me facturum existimavi, si hoc
tem-

I N A U G U R A L I S. 5

tempore, non longe deducta argumentorum serie, exponere sumerem superbum LIBERALIUM ARTIUM CONTEMPTUM ac Fastidium, nec non perversae Judicii iniquitatis CAUSSAS, quibus si occurratur spes foret Literarum studium, atque adeo ipsas Scientias ad pristinum decus ac splendorem revocari aliquando, et ab interitu vindicari posse.

Verum si Socrates, praesente Phaedro amorem vituperaturus, facere id non audet, nisi sibi prius pallio caput obnupserit: multo me magis tenuitatis meae conscium, in Amplissimo hoc Eruditissimorum hominum conventu declamantem pro iis artibus, quarum omnes dignitate ac pulcritudine ita incensi estis, ut sine earum tractatione ne vitam quidem ipsam jucundam putetis, et quas Vobis omnibus in amoribus ac deliciis esse constat, verecundari par fuisset.

Praeterea et alia occurrunt, quae me commovent, nec quieto esse ac sereno animo sinunt. Nam in tam ubere ac copiosa materia necesse est, ut cuique multa in mentem veniant, quae commode dici queant: neque fieri potest, ut, quidquid omnes cogitant, dicat unus. Ut melior hac in parte sit eorum conditio, qui in ari-

dis ac sterilibus argumentis versantur, quoniam ubi ampla dicendi seges est, quidquid adlatum est, ubertati materiae adscribitur, quidquid omissum est, Oratori. Quapropter benevolentiae Vestrae aram amplexus A. Omnium Ordinum Spectatissimi, oro, ut humanitate Vestra ac benignitate me sublevantes animum addatis. Faciles adeste nec severi nimis Iudices! et si vera, utilia, apta ad id quod mihi propositum est, digna hujus loci auctoritate, digna Vestris auribus attulero, hoc ipse me satis ornate dixisse arbitrabor.

Ut igitur rem adgrediar. Quis, quaeso, negaverit deploranda hominum socordia literarum Studia jacere prorsus spreta ac neglecta; ut si ratio ineatur illorum, qui inlustres Literarum Vindices ac Statores, quos prior aetas tulit, aequare, eorumque vestigia premere posse censendi sint, perexiguus inveniretur numerus?

Quam vero tantae penuriae causam quis dederit A. H. nisi Literarum contemptum ac stolidum fastidium?

Ne autem quis existimet Literarum utilissimum Studium eodem semper loco fuisse habitum!

Fuit enim quondam, fuit illa Literarum aestimatio ac laus, ut Viri in Republica Principes
maxi-

I N A U G U R A L I S. 7

maximae sibi laudi duxerint ac gloriae , literis inbui atque illis Studiis et Disciplinis inpertiri , quae nunc , proh dolor ! inferioris fortis hominibus relinquuntur.

Ne Veterum monumenta Vobis ob oculos ponamus , atque remotae nimis vetustatis antiqua exempla , quae forsitan ut obsoleta jam ac rustica quis politioris elegantiae et urbanitatis fautor facile respuat , ad partes vocemus , ad seriora descendamus tempora.

Quem latet , nisi optimorum studiorum ignarum plane , adeoque rerum maxime iniquum iudicem , et generis antiqui splendore et divitiarum abundantia conspicuos Viros , quin et Principes , Reges ac Pontifices Literarum adeo fuisse studiosos , ut doctarum Artium amore noctes diesque iisdem invigilaverint , continuis laboribus corpus et animum fatigaverint , Literas profitentes omni existimatione sint complexi , omnem operam contulerint , et ea omnia , quae Literis promovendis , ornandis , augendis inservirent ?

Testes sint splendidissima illa literati Orbis sidera , quae saeculo quinto decimo et sequenti doctrinae radios emittentes effecerunt , ut incultae
bar-

8 O R A T I O

barbariei tenebris dissipatis ac disiectis, mollioris coeli serenitas adfulserit.

Quid Palmerios, Poggios, Antonium Panormitam, Laurentium Vallam, Joannem Picum Mirandulanum Comitem, Politianum, praeter Scaligeros, Salmasios, Spanhemios, Norisios, aliosque aeternae famae Heroas, cunctis toties celebrata nomina, enumerarem? cui enim non dictus Hylas?

Quis est, qui ignorat Aeneam Sylvium Papam, nec non Eugenium quartum, Nicolaum quintum, Leonem decimum, Adrianum Sextum, Matthiam Corvinum Hungariae, Ludovicum duodecimum et Franciscum primum Galliarum, Jacobum primum Scotiae Reges, atque innumeros alios primi ordinis Viros, insignes Literarum Patres, Patronos ac Cultores exstitisse? Neque opus est A. H. ut ad aliarum gentium exempla transeamus. Nonne nostra haec ipsa Patria, felix Batava tellus, praestantissimorum ingeniorum Altrix, sublimes illas animas, Literarum Promotores tulit Nobilissimos Heinsios, Douzas, Grotios, aliosque inlustri prosapie genitos, qui Imperatorum ac Regum vestigia secuti Literarum studiis insigne decus et ornamentum adtulerunt?

Haec

I N A U G U R A L I S. 9

Haec si vera sint, sunt autem verissima, quem nostrae aetatis socordiam ac stuporem non dicam mirari; sed flere, quin gentis nostrae pudere oportet, in pejus magis magisque ruentes mores, ac prolapsa Literarum studia conspicientem?

Nolim tamen ut quis profligatae adeo vanitatis me infimulet A. H. ac si non adgnoscerem, et nostra tempora praeclara omnium Ordinum ferre ingenia, et aequae doctrinae laude conspicuos ac nobilitate generis inlustres Viros! aut quasi ideo indicare vellem nullam omnino Literarum geri curam!

Abfit! Contraria evincunt ac testantur nobilium et excellentium Ingeniorum uberrimi proventus, atque aeterna omnis generis doctrinae et eruditionis monumenta. Vel muti Curiarum, Academiarum, ac nonnullorum Gymnasiorum parietes clamant, etiam in hac nostra Patria, insignis Patrum Reipublicae cura, qui Scholas ac Ludos aperire non cessant, quibus liberales Adolescentes ac Juvenes bonis artibus instruuntur, humaniorum literarum studiis et elementis inbuantur, fingantur et excolantur, testis est, Literarum Vindices, elegantiorum Artium Patronos nondum deesse.

B

Sed

Sed si vera fatemur ; nonne tamen quivis intelligit plurimos dari Literarum contemtores, atque in paucissimis verum illum liberalium Artium amorem conspici, plerosque ab majorum acerrimo studio degenerare ; cunctos fere Literarum studio abjecto ad illas Disciplinas saltum facere, unde commoda multo plura ad se redire arbitrantur, et faciliore tramite ad honorum ac divitiarum culmen pervenire se posse existimant : a labore enim ad lubidinem proclive est humanum ingenium. Atque ita prima sponte sua aperit se Literarum studii contemptus causa.

Nempe eadem sunt morum quae disciplinarum fata. Inde oritur, ut cum in eodem populo reperiantur tempora, quibus Frugalitas, Temperantia, Severitas, Gravitas non modo auctoritate legum, sed lubenter, nemine fere cogente ab omnibus civibus exercebantur ; mox diversa vigeant vitia, quibus Virtutes illae rusticitatis accusantur, et luxuria, ambitio ac levitas speciosis Elegantiae et Urbanitatis nominibus commendantur.

Id quoque in nostrae aetatis hominibus plerisque ita reperiri nemo aequus Judex negaverit, qui
nostros

I N A U G U R A L I S. I I

nostros mores, nostram vivendi rationem majorum nostrorum institutis composuerit.

Ut enim illi jam ab ineunte aetate a lubricitate proclives erant ad laborem; ita contra nostri Adolescentes facile otio se atque ignaviae dedunt, mollemque vitam ac voluptariam sequuntur, im praesertim quibus amplum patrimonium est, parum intelligentes divitias sapienti Viro ornamento, rudi vero ac stolido nil nisi stultitiam esse.

Hi, dum severioris disciplinae legibus pueri coercentur, non sine summo taedio, vana et inania semper cogitantes, literarum elementis operam aliquam dant; deinde curriculo illo malis avibus confecto ad Academica Studia transcripti nil minus curant, quam solida verae Eruditionis studia. Haec vilia nimis ac generis nobilitate indigna illis videntur. Hinc illa potissimum amplectuntur, quibus urbani, politi, dicam an effoeminati? tenero ac molli foemellarum gregi placeant. Diligenter cavent ne librorum, unde nil nisi pallorem et feros atque austeros mores quis contrahat, foetore, hujus saeculi moribus adcommodati minus et horridi adpareant.

Student ut concinne in circulis blanda fibula ab docte composito ore fundentes, unguentis ma-

didi, comis egregii artificis manu et ad speculum dispositis, modo suave cantillantes, modo inter lepidos jocos barbara verba patrio sermoni apte miscentes, venuste ad elegantis artis numeros agile corpus moveant, inclinent, flectant; mimos magis quam severiorum disciplinarum studiosos imitati.

Quis non facile intelligit Adolescentum ac Juvenum animos, ubi ita ludo ac joco diem consumere, ac genialem vesperam alea et vino componere, eamque in noctis tempora educere didicerunt, brevi alienos prorsus ab omni labore fieri, et operis faciendi fastidium, lucubrationis taedium protinus oriri, adeoque Literarum contemptum. Jacent libri ut inutilia operosae doctrinae instrumenta. Ludi ac Joci Venerem et Cupidinem circumvolantes petuntur et exoptantur. Ridentur ut antiquae austeritatis homines ac feri, qui diligentius Musarum sacris operantes in Museum abdere se gaudent. Respuitur labor inutilis, qui Veterum evolvendis monumentis inpenditur, quippe vix post longam annorum seriem id praestans, quod brevius studiorum compendium, facilem ac jucundam viam ad summos honoris gradus aperiens, exhibet.

Si,

Si, quibus angustior res sit, quam ut nihil agentes ferat, ad literarum studium animum adplicant, feri habentur et inculti, ad Grammaticorum subsellia relegantur, indigni qui inter honestioris generis homines locum occupent.

Quo loco tandem nostri ordinis homines fere habeantur, res ipsa loquitur; cum *Pedantium* egregio cognomine, vel, si mitiore vocabulo quis utatur, *Ludimagistrorum* titulo decorentur.

Non ago jam de caussis, quibus nonnulli veris rerum aestimatoribus contemnendos se reddunt, atque Eruditorum hominum indignationem sibi arcessunt: sed illum contemptum intueor, quo optima studia pro vili et abjecta re jacent, et liberalium artium Doctores fastidiuntur.

Parum tamen est, quod queror, A. H. lubens et ego calumnias et vituperia, quibus liberalium Adolescentum Magistros belli isti homunculi prosequuntur et onerant, subirem; nisi majus inde Reipublicae inmineret damnum. Cum enim Literarum ille contemptus maxime oriatur ex luxuriae ac voluptatum amore, quid tandem inde nisi universae Reipublicae, omnium Civitatum exitium sperandum videtur?

Qui enim fieri possit, ut Adolescentes voluptatum atque omnium vitiorum inlecebris adlecti, Juvenes ad pernicioſa illa studia incenſi, Viri facti et Rerum publicarum clavo admoti, publicae utilitati caveant, publicam libertatem tueantur, civium fortunis provideant; qui omnium rerum, quibus adprime opus eſt, rudes, aliarum gentium fata, quin populi ſui res geſtas, ignorant, nulli rei niſi ſolius corporis voluptatibus inſerviunt ac ſtudent?

Qua ratione, fidem Veſtram! A. H. fiet, ut is qui literarum contemptu ductus, viva, quae in priſci aevi monumentis inſignium Virorum habemus, exempla negligens, utilis ſuae civitati evadat Civis? Rectius enim illa, quam ulla philoſophorum praecepta, virtute, juſtitia, probitate, pietate in Patriam, morum integritate, vera fide, et quibus, quicumque utilis Civis et publicae rei gubernator ac moderator haberi et eſſe cupit, carere nequit, cujuſvis pectus et animum inbuent.

Quis enim de Juſtitia melius Ariſtide diſſeruit? Quid Cimonis pietate inluſtrius? Quid Solonis aut Lycurgi legibus ſanctius? Quis vitam Patriae ſaluti poſtponendam praeter Codros, Decios, Cur-

Curtios , magnae animae prodigos , evicit unquam non tam disertis sermonibus , quam fortissimae virtutis exemplo. Quid fictilia sua Samnitico praeferebant auro Curium ? Quid parvo potentem Fabricium commemorem ? Quid castitatem Scipionis ? Quid infractum Catonis animum , et summam Viri constantiam ? Pleni talium sunt omnes libri , plena Veterum monumenta , plenae exemplorum historiae.

Si ferus et agrestis habetur is , qui Veterum Pictorum ac Statuariae manus non summo opere laudat ac miratur ; qualis ille censendus videbitur , qui tot clarorum animorum imagines , tot viva coelestium ingeniorum simulacra non ingenti ardore complectetur , sed nihili fecerit ac neglexerit ? Atqui , Literarum contemptum id efficere , fatendum est.

Aristippus egregie , cum quaesisset quidam ex eo , quid boni filio suo adlatura esset eruditio ? *Si nihil aliud , hoc certe , inquit , quod in theatro lapis in lapide non sedebit.* Itemque alteri , qui cum sibi nimis magnam mercedem posci pro Institutione filii videretur , dixerat , *ista pecunia servum mihi emere possum. Tu vero , inquit jocans , etiam eo amplius : si unum emeris , duos habebis.*

Signi-

Significavit videlicet , quorum inlustratus doctrinarum luce non esset animus , eos lapidum non hominum , aut , si forte inter homines , fervorum non ingenuorum loco ac numero esse habendos.

Sed videor mihi audire quosdam ex illis , qui nobiliore loco natos se jactant , dicentes ; quid nobis cum molesto illo labore , quo eruditionis famam sibi quaerat iste , quem tenues copias inde augere ac promovere sinistra cogit fortuna ! Nobis majorum nostrorum virtute est , unde otiosi lauteque ac splendide vivamus ?

Sed quid majores Vestros nominatis ? Qui si Vestri fuissent similes , vos hodie in postremis jaceretis. Si , quales Vos estis , tales et ipsi fuissent , indigni forent qui nominarentur : sin alii , vos indigni , qui eos nominetis.

At videte , quantum a sapientissimi poetae Hesiodi judicio vestra ratio discrepet ! Laborem ille et industriam nemini , languorem et ignaviam omnibus turpem esse confirmat.

Teneamus igitur id quod a sapientissimis viris proditum est , nihil esse inertia foedius ; otio ali vitia ; otium non privatis hominibus

tan-

tantum , sed et regibus , ac beatis Urbibus exitii causam fuisse.

Argumento nobis sit vel ipsa Romana Respublica ; liberalium Artium neglectum causam esse ruinae cujusvis Imperii.

Quam ob causam tantae felicitatis culmen Romanam Rem adtigisse censebimus A. H. ut *Rerum Domina* ac *Dea* praedicaretur ? nisi quod vigeret optime constituti Imperii moderatio , liberalium Artium ac Virtutis studio aucta , firmata , ac stabilita.

Liberales Artes ac Literas cur potissimum memorem , atque in harum contemptum cur praecipue invehar , ne miremini A. H. Ut enim constat omnes Artes , quae ad humanitatem pertinent , habere quoddam commune vinculum , et quasi cognatione quadam inter se contineri ; ita facile mihi concessuros Vos arbitror , nullam dari artem , unde subsidii plus reliquis veniat , quam illam , quae prae-
corum temporum monumenta , ac pretiosissimas gazas recludit , et viam ad easdem facit.

Id certe inficiabitur nemo paullo humanior , contemptum Literarum , inertiam , luxuriam ,

omnium vitiorum eluviem, feram barbariem, atque omnium liberalium artium, quibus salva Civitas carere nequit, interitum et oblivionem inducere.

Animadvertite quaeso Romanas illas Artes, quarum studio Romanae vires tantopere creverant, et quas obsoletas ac jacentes Augustus Caesar revocavit, quo Imperium porrigeretur ab occasu Solis ad ortum.

Haud aliae fuerunt illae, quam quibus inter alios severe adeo studuit Cato; qui in omnibus rebus singulari fuit prudentia et industria. Nam et agricola solers, et Reipublicae peritus, et Jurisconsultus, et magnus Imperator et probabilis Orator, et cupidissimus literarum fuisse traditur.

Adparet igitur has belli ac pacis Artes fuisse, quibus dum incumberent Romani, ab omni luxuria et voluptatibus alieni, aemulae Carthagini obsistere potuerunt, eamque tandem a stirpe evertere. Prudenter ideo Carthagini parcendum censebat Scipio, eamque minime delendam, ut Cato censebat; ne metu ablato aemulae Urbis, luxuriari felicitas inciperet.

Magna enim Civitas diu quiescere nequit, si
foris

foris hostem non habet, domi invenit, et nimiam fortunam quaecumque fere comitantur vitia, ut segnis luxuria, effusa largitio, infamis avaritia, et inmanis ambitio.

Hi exitiales hostes cum formidabilem illam Rempublicam liberam jam adflixerant, sub Caesaribus tamen vel maxime invalescentes pessum dederunt.

Quid aliud Romanam Rem sub Tiberio magis pressit, quam maxima hominis socordia, juncta cum acerbissima tyrannide? Qui voluptatibus inmersus nulla fere amplius Imperatoria munia subibat, adeo quidem, ut toto principatus sui tempore, quod duorum et viginti annorum spatium complectitur, provincias et exercitus non tantum non reviserit, sed ne Italia quidem excesserit.

Quin semel cum in insulam Capreas se abdidisset homo segnis, omnem publicarum rerum curam usque adeo abjecit, ut non Tribunos militum, Praefectosque, non Provinciarum Praefides ullos mutaverit, quas etiam per aliquot annos sine Legatis reliquit.

Inde ortum, ut Armeniam Parthi occupaverint, Moesiam Daci Sarmataeque, Gallias

Germani vastaverint, magno Imperii dedecore, nec minori discrimine.

Claudii deinde Imperatoris segnities atque stultitia omnem excessit modum; qui libertis et uxoribus addictus plane regi se ab iis passus est, non Principem sed Ministrum agens; dum cujusque horum studio ac libidine omnes honores, exercitus, impunitates, supplicia largitus est. Ut nihil mirum sit, si quae damna eo imperante Res publica passa sit.

Quid de Nerone dicam? cujus temporibus *inertia pro sapientia fuit*, qui peior an ignavior fuerit perincertum. Id solum semet ipso Imperatoriaque Majestate dignum existimans, ut certaminibus Musicis ac ludicris alios vinceret.

Haec itaque dum sedulo curat, Imperium interea multa damna fecisse rationi consentaneum est; nec discrepant facta.

Ignavis Principibus, per quorum segnitiam maximas clades passa est Respublica, adnumerandus est Commodus, homo Neroni simillimus; nil nisi ludos et gladiatorias pugnas curans, copiam fecit barbaris, qui ultra Daciae incolebant, Imperii Romani fines inpune invadendi: Caledoniis seu Scotis et Pictis murum illum,

illum , qui inter ipsos et Britanniam inferiorem intercedebat , transgressis , magnam Romanis et Sociis cladem inferentibus.

Videtur A. S. nisi omnia me fallunt , haud parum ad interitum Imperii Romani contulisse ignaviam , voluptates ac bonarum Artium neglectum , adeoque Literarum contemptum ; donec tandem post plurima et innumera damna , longum enim foret omnia persequi , a Zenone Imperatore Constantinopolitano Italia invadenda traderetur Theodorico Ostrogothorum Regi , atque Imperio Occidentali funditus extinguendo ultima quasi manus inposita fuerit.

Imperii ita ruina comitabatur tristissima Artium liberalium fata ; quae sub Imperatoribus negligentius non modo excultae , sed et plane extinctae sunt. Idque hac potissimum de causa , quod Principes Artes , tamquam inimicas vitiiis , simul odio ac reverentia earum , relegarent ; et expulsis Sapientiae professoribus , atque omni bona arte in exilium acta , id agerent , ne quid usquam honestum occurreret.

Illo quippe studio neglecto , ac moribus corruptis , degenerant cives a labore , ac virtute , adsuetudine voluptatum. Quo efficitur , ut boni

freti conscientia iusti et aequi removeantur, mali contra cuncta perturbantes, ac vitia Principum haud minus amantes, quam quorum virtutes vereri oporteret, publicarum rerum ruinam maturent; et nemo reperiat, qui communi saluti prospiciendo aptus sit, virtute ac bonarum rerum peritia exulantibus.

Satis puto et quantum opus est, collapsam et everfam Romanorum Rempublicam, potissimum prae bonarum Artium studio spreto, voluptatum labe contaminatam, et erutam demonstravimus.

Idem de aliorum Regnorum ac Rerum publicarum everfionibus dicendum.

Dubitat quis? oculos convertat in illam communis olim Eloquentiae patriam, in illud Sapientiae quondam Templum, alterum Graeciae oculum, Athenas inquam, atque potentem illam Graecorum Rempublicam.

O! foedum simul ac miserandum spectaculum! Fata Graecarum civitatum quis vel leviter oculis lustrans, orbis terrarum principem, viribus et dignitate vigentem, regum gentiumque semper victricem, ac multarum Urbium Dominam, brevi in deplorandam adeo sortem

pro-

prolapsam intelliget ; ut alienis excubans sedibus bellum aut rogare aut deprecari cogeretur ; in alterius ope omnem spem ponens , eoque redacta , ut adularetur ultro sordidam paulo ante clientelae suae partem.

Si cui caussae , sane , quod abunde satis Graecae Eloquentiae Principis Orationes declarant , omnia illa mala , omne id exitium voluptatum ardori , civilibus dissensionibus , bonarum rerum contemptui , Graecorum inertiae ac depravatis moribus accepta referenda fuerunt. Restat ut aliam causam Literarum studii contemptus indicemus.

Haec quidem primaria est , atque in Parentibus ipsis quaerenda ; qui veriti ne tenera aetas nimio labore oneretur , opprimatur , saepius ab laboribus ac necessariis studiis ad voluptates et noxia gaudia liberos protrudunt et incitant , imprudenter nimis divitias et opes , quae numquam passurae videntur , quo opulenti haeredes ullius rei egeant , jactantes ; quibus sermonibus faciles aures adolescentia praebet , ac tanto citius utilissima studia fastidit.

Ita nullis elementis inbuti ad Academica studia transvolantes , mutas personas , ubi de studiis

diis sermo est, agunt, ac tandem solis titulorum phaleris existimationem apud rude vulgus sustentant. Qui humiliore loco sunt nati, sumptibus parcentes insigne tamen aliquod munus avide ambientes, praecipiti cursu properant, inlotis manibus quaevis sacra profanantes; dum rerum rudes non perpendunt, cum in corporis exercitiis non nisi longinquitate temporis ac multo usu quisquam possit proficere, ineptum esse in Literarum studiis atque in gravioribus disciplinis, uno quasi spiritu omnia velle haurire. Hinc voti compotes sero intelligunt se subsidiis carere, quibus ad solidam doctrinam paratur iter; et dum tacite pudet illos ignorare ea, quae aliis notissima sunt, superbo supercilio despiciunt Grammaticales ac Scholasticas nugae, tantis ingeniis minime dignas. Ita canes festinantes caecos pariunt catulos; nimia enim velocitas ac festinatio omnem veram Eruditionem impedit.

Possint equidem multo plures causae in medium proferri, quae Literarum contemptum alunt ac fovent; quarum haec praecipua iterum nobis occurrit; nempe quod studia illa potissimum iis relinquuntur, qui inferiore loco orti
victum

viſtum inde quaeritare ſolent, unde etiam nemo fere generoſior Scholaſtico muneri admo- veri cupit ob contemptum, qui illud vitae genus comitatur, et ob exiguum ſtipen- dium. Hinc Muſarum paupertate ſpreta, et inutilibus illis Studiis ſepoſitis, quiſque ad ea ſe adjungit, unde honores et opes cre- ſcere exiſtimantur. Verum cur, quaeso, pro vili adeo officio habetur pueritiam moderari? num ergo nihili eſt bene moratos eſſe cives, bonarum rerum prudentia inſtructos, cum ni- hil magis et ad diuturnitatem et ad ordinem Reipublicae pertineat, neque pluris interſit?

Alia plane ſententia ac diverſa mente fuere prioribus ſaeculis Viri Principes, qui maxima cum cura erudiendae Juventuti homines, mo- rum integritate, et doctrinae laude, claros prae- fecerunt, eosque amore et inſigni liberalitate ſunt proſecuti.

Si veteriorum temporum memoriam repeti- mus, videbimus Aegyptios, Spartanos, aliosque populos formandis puerorum animis multum operae inpendiſſe.

Illi in Principibus erudiendis, et ad mores, quales voluerunt, componendis, diligentiffimi
 D fuere.

fuere. Hi, cum ad militiam Rempublicam instituisent, iis moribus et studiis pueritiam et iuventutem inbuerunt, quibus ad Patriae defensionem et rem strenue gerendam opus esset.

Hac de causa non tantum ad Parentes, sed ad Magistratus ipsos, educationis haud contemnenda cura referenda videtur; quod ex Legislatorum munere adparet, qui non solum Legum ferendarum, sed praecipue Iuventutis educandae rationem habuerunt.

Sane si de moribus populi, per disciplinam publicam formandis, serio Cives cogitarent; si Artes, quibus Respublica quam maxime munitur ac confirmatur, omnibus majori essent curae: minime dubitandum videtur A. H. quin multo majus decus et ornamentum Literarum Studiis accederet.

Si itaque ex iis, quae diximus, adparet, Literarum Studii olim multo majorem fuisse existimationem, ne cuncta persequar, neque Majorum nostrorum laudanda prorsus instituta, iisque munitae Reipublicae nostrae florentem statum, quem non facile absque invidia nostrae aetati quis componat, nunc recenseam; si, quod ipsa res clamat, Reipublicae utilissimis artibus, Literarum Studio opus est, eademque illo

ne-

neglecto ad exitium ruat ; quid aliud inde efficiemus , nisi quod demonstrandum susceperam , nihil perniciosum atque Civitati exitiale magis dari , quam Studii Literarum contemptum.

Ut ergo tanto malo occurratur , videtis omni cura incumbendum esse , ne umquam tanto voluptatum atque inertis vitae studio , et insano furore abripiantur adolescentes , quo minus egregiis artibus invigilent ; eoque virtutis et bonarum disciplinarum prudentia inbuantur liberi attendendum ; ne Patria vindicibus suis aliquando careat.

Ut boni Civis officia addiscant , ac Reipublicae utiles evadant , manu ducantur ad illa studia , quae ipsorum peritos tantum ab indoctis inlitterisque discernunt , quantum illi ab mutis ac ratione destitutis animantibus discrepant.

Et quid , quaeso , amoenius , quam per hos delicatissimos hortos , quibuscum nec Hesperidum , nec Alcinoi horti sunt comparandi , quocumque volueris spatari ? His studiis adolescentia pascitur , virilis aetas corroboratur , oblectatur senectus , publica haud parum adjuvantur et augentur commoda.

Quantum igitur devinctos esse , et quam grato animo prosequi nos oportet Reipublicae Patres ,

Qui Seminaria illa , unde Juventute liberalibus Disciplinis instructa ac ficta , mox multae et magnae in Ecclesiam , in Forum , in Curiam , in omnem Rempublicam utilitates redundant , constitui jusserunt , eademque adhuc alunt , fovent , ornant.

Quantum est , quod Vobis debent Cives Vestri , Amplissimi Civitatis hujus Consules et Gymnasii Curatores ? quid utilius bene constitutae Civitati Vestrae , quid liberis ipsis profuturum magis conferre potestis , quam consulere et curare , ut sub disciplina domestica erudiantur Adolescentes , atque a perniciosis voluptatibus et turpi ignavia arceantur ?

Ast quo ore , quo digno satis grati animi indicio merita Vestra in me praedicabo , P. A ? Qui me hominem Vobis ignotum non mala quadam de labore nostro existimatione , quam aperto indicio declarare voluistis , illo favore dignati estis , ut erudiendae Vestrae , primisque Literarum elementis inbuendae , Juventuti praeficerer.

Sane cum utram in partem inclinandum esset , incerta mihi mens fluctuaret , ac pene munus , quod Vestra mihi , Viri Amplissimi , inponit auctoritas , detrectare , et humeros oneri , cui
feren-

ferendo me parem non adgnoscerem in ampliore theatro, subducere mallem, dum per tempus liceret, quam ut postea, ob virium infirmitatem, sub graviore pondere succumbens, expectationi Vestrae satisfacere nequirem, cogitationum tamen ac sollicitudinum aestum sedavit benevolentiae Vestrae indicium; ac rustici magis aut jacentis animi, quam modesti ac verecundi fore ratus sum, si humiliter nimis aut abjecte de me ipso judicando, dexteritatem Vestram in aestimandis ac probandis ingeniis arguerem.

Quod itaque Deus Ter Optimus Maximus bene ac feliciter mihi et studiosae Juventuti Vestrae evenire velit, quae ab Amplissimis Viris injuncta mihi sunt, meaeque curae mandata, promptus et alacer suscipio, omnique me ope ac totis viribus adnifurum me promitto, ne Gymnasii Vestri splendor mea culpa vel negligentia ullum detrimentum cepisse censeari possit.

Si igitur Civibus Vestris, aut Vestris etiam Liberis non inidoneus atque inutilis fuero; si eandem illis operam praestaturus sum, qua Gorinchemensis Civitatis Patrum favorem mihi conciliavi, eundem Vos Viri Nobilissimi et Amplissimi, et exhibitam benevolentiam ne denegetis!

getis! utinam, ad Eruditionem Praestantissimi De-
cessoris mei *Ottonis Arntzenii* propius accederem!
pronam tamen illam ac prolixam, quam osten-
distis jam Voluntatem Vestram, quod votum mihi
praecipuum, ad ultimum vitae halitum propagate!

Vos vero Collegae Ornatissimi, etiam atque
etiam rogo, ut me in honestissimum ordinem,
cui me Amplissimorum Magistratum benignitas
et auctoritas adscripsit, non solum, verum etiam
in familiaritatem Vestram et amicitiam recipere
velitis; quam ut mereri possim, nullum me offi-
cii ac studii genus omisurum polliceor: ad quod
non animus modo, sed commune commodum et
utilitas nos inpellere debet. Nulli labori, quo di-
ligentia nostra et Institutio ab universis Civibus
laudari et probari possit, parcamus. Uno animo,
una mente erudiendae Juventutis commodis in-
serviamus, incumbamus. Ita veram laudem,
laboris nostri optimam mercedem, conseque-
mur: ita non inutilem operam Gymnasii splen-
dori tuendo, quin forsan augendo, navabimus.
Ita, dum nostra promovebimus commoda, Pa-
triae Patribus, quae non infima est laus, nosmet
maxime acceptos reddemus, et adprobabimus.

D I X I.

VIGILANTISSIMO atque ERUDITISSIMO

V I R O

A B R A H A M O D U R Y

O P T I M O M A G I S T R O ,

Cum , publice Oratione summo cum adplausu habita , amplissimi Gymnasii Goudani Rector inauguraretur.

Quae Patriae , primisque Viris , Populique Magistris ,

*Atque aliis pejore licet sint sorte , Sororum
Invigilasse choris , mentem et coluisse per artes ,
Quae gravitate sua , nec non dulcedine mentes
Prolectare valent , nomenque inscribere Olympo ,
Commoda ferre solet , dum Te , Vir magne , docentem
Audimus , dotes fluidi dulcisque videmus
Eloquii pariter , pariterque stupescimus omnes.
Et merito : tota simul adplaudente corona
Doctorum , rauco testor mea gaudia cantu ,
Adgrediorque Tuas meditari carmine laudes ,
Sim quamvis fateor , tantis conatibus impar.
Nam qui Te memorem , dignisque encomia verbis
Eloquar , o ! nostrae non gloria parva Minervae ,
Gymna-*

Gymnastique decus! cuius jam Fama perennis
 Ingenii, ad nostros tandem referenda Penates,
 Munera larga tulit, seclis mansura futuris.
 Scilicet hinc facili Procerum suffragia nutu
 Conscia jam dudum rarae virtutis et artis,
 Te petiere suum merito, dignumque putarunt,
 Oblatas, rerum, tibi sponte, capescere habenas,
 Et minus humanos juvenum moderamine mores
 Flectere prudenti, ac studiis formare decoris.
 Ergo age, et illorum flagrantibus adnue votis;
 Sic eris Aönii mox Gloria magna Lycei,
 Ac summum meriti conscendes culmen honoris,
 Sic tandem ingenuae tollent caput altius artes,
 Et Studiis reddetur honor, sic laeta Juventus
 Te duce gaudebit. Mea sed suffusa pudore
 Languida Musa cupit numeris inponere finem,
 Hoc voto factura modum. Tua coepta secundet
 Numen, et aeternum vigeas virtute perennis,
 Ut seri memores nati Tua nomina cantent.

HUBERTUS SWANENBURG,

Discipulus.

E M E N D A N D A.

Pag. 4. l. 8. obrutae lege, obruta.
 p. 6. l. 11. ipse lege, ipso.
 p. 14. l. 12. is qui lege, quis.

Pag. 15. l. 6. infractum lege, invictum.
 p. 19. l. 13. subibat lege, obibat.
 p. 24. l. 21. equidem lege, quidem.